

Hemşirelik Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri: Bir Yıllık İzlem Sonuçları

Nermin Olgun¹, Zehra Kan Öntürk¹, Ükke Karabacak¹, Fatma Eti Aslan¹, Şehriban Serbest²

¹Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Acıbadem Sağlık Grubu, Hemşirelik Eğitim ve Gelişim Müdürü, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Bu araştırma, hedeflerinden birisi problem çözme becerilerini geliştirmek olan bir hemşirelik programında öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerini belirlemek ve gelişimini izlemek amacıyla tanımlayıcı ve kohort tip-te planlandı.

Gereç ve Yöntem: Çalışma grubunu, İstanbul’da bir Vakıf Üniversitesinin Hemşirelik bölümü 1. sınıfında okuyan öğrenciler (N=100) oluşturdu. Veriler yazılı onam alındıktan sonra yüzyüze görüşme yoluyla öğrencilerin ilk eğitime başladıkları hafta, ilk dönemin tamamlandığı hafta ve 2. dönem sonunda toplandı. Veri toplamada kişisel bilgi formu ve “Problem Çözme Envanteri (PÇE)” kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde dağılımlar, aritmetik ortalama, “t” testi ve korelasyon analizi kullanıldı. Çalışmada PÇE Cronbach alpha kat sayısı 0.83 olarak bulundu.

Bulgular: Öğrencilerin %10’nun erkek, 18–24 yaş aralığında olduğu, şehir dışından gelen öğrenci sayısının % 59, %60’ının evde ikamet ettiği belirlendi. Problem çözme beceri puanı ilk uygulamada ortalama 81.05+15.53 (min.49-max.125); ikinci uygulamada 81.93+15.55 (min.51-max.127); üçüncü uygulamada 76.82+20.02 (min.39-max.129), olduğu ve 2. ve 3. uygulamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlendi (p<0.05). Problem çözme alt boyutlarının karşılaştırılmasında ise “Problem Çözme Güveni (PÇG)” alt boyutunda pozitif yönde anlamlı fark belirlendi (t=3.47; p=0.001). Yurtta kalan öğrencilerin problem çözme becerileri daha iyi bulundu. Ayrıca not ortalaması yüksek olan öğrencilerin “Yaklaşma-Kaçınma” ve “Kişisel Kontrol” alt boyutlarında problem çözme becerilerinin daha iyi olduğu belirlendi.

Sonuç: Öğrencilerin problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlendi. Bu sonuca öğrencilerin henüz birinci sınıfta olmaları etkili olmuş olabilir.

Anahtar sözcükler: hemşirelik, öğrenci, problem çözme becerisi, başarı

PROBLEM SOLVING SKILLS OF THE NURSING STUDENTS: RESULTS OF THE 1-YEAR OBSERVATION PROBLEM SOLVING SKILLS OF THE STUDENTS

ABSTRACT

Aim: The research was planned as a descriptive and cohort study, to determine and monitor the development of the problem-solving skill levels of students enrolled to a nursing program. Determining the problem-solving skill levels of students is one of the targets of the program.

Materials and Methods: Research group is composed of the 1st year students (N=100) enrolled to the nursing program of a foundation university in Istanbul. After taking written consent, data were collected by face to face interviews during the first week of the academic year, last week of the first term and last week of the second term. Personal information form and “Problem-Solving Inventory (PSI)” were used as means of data collection. Data were analyzed by number and percentage average, arithmetic mean, “t” test, and correlation analysis. PSI Cronbach alpha coefficient was found 0.83.

Results: It was determined that 10% of the students are male, between the age group of 18–24; that students coming out of the town were 59% and that 60% of those were living at houses. Problem-solving skill score mean was found 81.05+15.53 (min.49-max.125) at the first application; 81.93+15.55 (min.51-max.127) at the second application; 76.82+20.02 (min.39-max.129) at the third application. Statistically significant difference was observed between the 2nd and 3rd applications (p<0.05). When problem-solving sub-dimensions were compared, positive significant difference was determined in “Problem Solving Confidence (PSC)” sub-dimension (t=3.47; p=0.001). Problem-solving skills of students staying at dormitories were found to be better. In addition, it was found that problem-solving skills of students with high grades were better for “Approach-Avoidance” and “Self Control” sub-dimensions.

Conclusion: It was shown that problem-solving skills of students are at the average level. The fact that students are at the first year may have affected this result. Nevertheless, it is suggested that studies oriented to develop problem-solving knowledge and skills should be increased at the study program.

Keywords: nursing, student, problem solving skills, success

Giriş

Problem çözmeye, kişinin yaşamı boyunca karşılaşabileceği, engel yaratan, strese sokan çözüm bekleyen problemleri çözmek amacıyla ortaya koyduğu, bir dizi bilişsel, duygusal ve davranışsal etkinliği içeren karmaşık bir süreçtir. Olması istenen durum ile mevcut durum arasında bir farklılık algılandığında problem çözmeye süreci başlar ve bir konuyla ilgili olası tüm çözümlerin bir araya getirilmesi, tüm mesleki uygulamaların ortaya konulmasını içerir (1-8).

Literatürde problem çözmeye becerisinin, bireyin sağlıklı bir yaşam sürdürülebilmesi ve ruh sağlığını koruyabilmesi için zorunlu olduğu belirtilmiş ve problem çözmeye becerisi ile ruh sağlığı arasında çok yakın ilişki olduğu vurgulanmıştır (9,10).

Problem çözmeye süreci hemşireliğin önemli fakat az anlaşılan bir özelliğidir. Bu süreci tam ve doğru anlama bakımın kalitesini artırır, profesyonel becerileri geliştirir. Kaliteli hasta bakımı hastaların sağlık sorunlarını tanımayı ve çözmeyi gerektirir (11,12). Bunu başarmanın yolu ise, problem çözmeye yaklaşımının kullanılmasıdır. Bununla birlikte hemşireler ile yapılan çalışmalarda problem çözmeye becerileri orta düzeyde bulunmuştur (4,5,13-16). Hemşirelik gibi doğrudan insana hizmet eden mesleklerde hemşirelerin problem çözmeye becerilerinin iyi olması beklenir. Çünkü bu bir gereklilik olduğu gibi, hemşirelik eğitim programları da bu beceriyi kazandırmayı hedefler (11,12,17-19). Ayrıca problem çözmeye eğitiminin problem çözmeye becerisi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu da bilinmektedir (2,17). Bu nedendir ki geleceğin sağlık profesyoneli olan hemşirelik öğrencilerinin günlük yaşam stresleri ve klinik problemler ile başa çıkacak yeterlilikte olması, sağlık bakımının kalitesini doğrudan etkileyeceği için son derece önemlidir. Çünkü problem çözmeye becerisi yüksek olan hemşireler, olumsuz duygu ve düşüncelerle baş edebilir, sağlıklı çözüm yolları üretebilir ve sunulan sağlık bakım hizmetinin kalitesini artırabilirler (18,19). Bu araştırma hedeflerinden birisi problem çözmeye becerisini geliştirmek olan bir hemşirelik programında öğrencilerin problem çözmeye beceri düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek ve yıllar içinde gelişimini izlemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi: Bu araştırma tanımlayıcı ve kohort tiptedir.

Araştırmada yanıtlanması beklenen sorular

- Eğitim sürecinde öğrencilerin problem çözmeye becerisi farklılık gösterir
- Eğitim sürecinde öğrencilerin problem çözmeye becerisi cinsiyete göre farklılık gösterir
- Eğitim sürecinde öğrencilerin problem çözmeye becerisi geldikleri yer ve ikamet ettikleri yere göre farklılık gösterir
- Eğitim sürecinde öğrencilerin problem çözmeye becerisi hobilerine göre farklılık gösterir
- Eğitim sürecinde not ortalamasının öğrencilerin problem çözmeye becerisi ile ilişkisi vardır.

Evren ve örneklem: Araştırmanın evrenini, İstanbul'da bir Vakıf Üniversitesinin Hemşirelik bölümü 1. sınıfında okuyan öğrenciler (N=100) oluşturdu. Hemşirelik öğrencilerinin eğitim programı hedeflerinden birinin problem çözmeye becerisini kazandırılması olduğundan bu grup çalışma kapsamına alındı.

Verilerin toplanması: Veriler öğrencilerin ilk eğitime başladıkları hafta (19.10.2009), ilk dönemin tamamlandığı hafta (18.01.2010) ve 2. dönem sonu (10.05.2010) toplandı. Veri toplamada öğrencilerin kişisel bilgi formları ve problem çözmeye becerisini değerlendirmek amacıyla "Problem Çözmeye Envanteri" kullanıldı.

Veri toplama araçları

Öğrenci tanıma formu: Öğrencilerin ÖSS puanları, cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise, geldikleri yer, ikamet ettikleri yer ve hobilerini içeren sorulardan oluştu.

Problem Çözmeye Envanteri (PÇE): Heppner ve Petersen tarafından 1982'de geliştirilen Problem Çözmeye Envanterinin Türkçeye uyarlanması Nail Şahin, Nesrin Hisli Şahin ve Paul Heppner tarafından 1993 te yapılmıştır (20). Envanter, kendini değerlendirme türü bir ölçek olup ergen-yetişkinlere uygulanan ve bireyin problem çözmeye davranışı ve yaklaşımları hakkında ne düşündüklerini değerlendiren bir araçtır. Dolayısıyla problem çözmeye becerileri konusunda, kendini algılayışı ölçer. 35 maddeden oluşan envanter 1-6 arasında puanlanan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin kullanımı ve puanlaması kolaydır, yanıtlamada zaman sınırı yoktur, ortalama yanıt süresi 15 dakikadır. Soruları yanıtlarken kişinin kendi kendine "Burada sözü edilen davranışı ben ne sıklıkla yaparım" sorusunu sorması yanıtlamayı kolaylaştırır. "1" her zaman böyle davranırım, "2" çoğunlukla böyle davranırım, "3" sık sık böyle davranırım, "4" arada sırada böyle davranırım, "5" ender olarak böyle davranırım, "6" hiç-bir zaman davranmam ifadesi yer almaktadır.

Maddeler problem çözmeye ile ilgili olumlu ve olumsuz yargılardan oluşmakta ve gelişigüzel sıralanmaktadır. Puanlamada olumsuz maddeler tersine çevrilmiştir (1,2,3,4,11,13,14,15,17,21,25,26,30,34 maddeler). Bazı maddeler ise puanlama dışı tutulmaktadır (9,22,29 maddeler). Değerlendirmeye alınan 32 maddede ile ölçekten alınabilecek en düşük puan 32, en yüksek puan ise 192'dir. Envanterden alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin problem çözmeye becerileri konusunda kendini yetersiz olarak algıladığını, düşük puan ise bireyin problem çözmeye konusunda kendisini yeterli olarak algıladığını göstermektedir.

Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Kişinin yeni problemleri çözmeye yeteneğine olan inancını ifade eden "problem çözmeye güveni" (PÇG): (5,10,11,12,19,23,24,27,33,34,35. maddeler), gelecekte başvurmak için ilk problem çözmeye çabalarını yeniden gözden geçirmek ve değişik alternatif çözümler için aktif bir biçimde araştırma yapmayı ifade eden "yaklaşma-kaçınma" biçimi (YK): (1,2,4,6,7,8,13,15,16,17,18,20,21,28,30,31. maddeler) ve sorunlu durumlarda kişilerin kontrolünü sürdürme yeteneğini belirten "kişisel kontrol" boyutudur (KK): (13,14,25,26,27,32. maddeler) (1, 20).

Verilerin değerlendirilmesi

Elde edilen veriler SPSS 11.0 programı kullanılarak değerlendirildi. Sayı ve yüzde dağılımlar, aritmetik ortalama, "t" testi ve korelasyon analizi kullanıldı. %95 güven aralığı esas alınarak analiz edildi. Çalışmada Cronbach Alpha kat sayısı 0.83 olarak bulundu. Taylan'ın çalışmasında (1) 0.86, Kaya'nın çalışmasında (5) 0.75, Öztürk Can ve arkadaşlarının çalışmasında (21) 0.81, Ulupınar'ın çalışmasında (22) 0.79, Durmaz ve arkadaşlarının çalışmasında (23) 0.86, Keskin ve Özlem Yıldırım'ın çalışmasında (24) 0.88, olarak bulunmuştur.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın yürütülmesinde bilimsel ilkelerin yanı sıra evrensel etik ilkelere de uyuldu. Bu doğrultuda araştırmada, aydınlatılmış onam, özerklik, gizlilik ve gizliliğin korunması, hakkaniyet, zarar vermeme/yararlılık ilkeleri göz önünde tutuldu. Araştırma öncesinde etik kurul onayı ve çalışma izni alındı. Araştırmaya katılan öğrencilerden yazılı onam alındıktan sonra, gönüllülük esas ilke edinilerek yüzyüze görüşme yoluyla toplandı.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma yalnızca birinci sınıf öğrencilerinin bir yıllık izlemini yansıtmakta olup üst sınıflarla ilgili veri sahibi olmama.

Bulgular

Hemşire öğrencilerin problem çözme becerisi düzeyleri ve gelişimlerini izlemeye yönelik yapılan çalışmadan elde edilen bulgular aşağıda verildi.

Tartışma

Hemşireler hasta ve sağlıklı bireylerle çalışırken sürekli problemlerle karşılaşmaktadır. Bu nedenle de problem çözme becerilerinin iyi olması gerekir. Çünkü problem çözme becerisi hemşirenin güvenli, profesyonel ve birey merkezli bir hemşirelik bakımı ve rebilmesinin önemli bir koşuludur (6, 25).

Bu çalışmada öğrencilerin problem çözme beceri puanlarının ilk uygulamada 81.05 ± 15.53 (min.49-max.125), ikinci uygulamada 81.93 ± 15.55 (min.51-max.127), 3. uygulamada 76.82 ± 20.02 (min.39-max.129) olduğu ve uygulamalar arasındaki karşılaştırmada 3. uygulamada ilk uygulamaya göre problem çözme becerilerinin geliştiği belirlendi. Aynı zamanda çalışmamızda kişinin yeni sorunları çözmeye yeteneğine olan inancını ifade eden problem çözme güveni (PÇG) alt boyutu puan ortalaması birinci uygulamada 23.10 ± 6.83 , ikinci uygulamada 26.08 ± 6.34 ve üçüncü uygulamada 22.93 ± 9.21 değerlerindedi ve aralarında istatis-

Tablo 1. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı (N:100)

Bireysel Özellikler	Min-Max	X	SS
Yaş	18-24	19.69	1.20
ÖSS Puan	269-330	280.46	42.53
		N	%
Cinsiyet	Kadın	90	90.0
	Erkek	10	10.0
Öğrenim Düzeyi	Lise Yabancı Dil Ağırlıklı	6	6.0
	Anadolu Lisesi	42	42.0
	Fen Lisesi	2	2.0
	Özel Lise	5	5.0
	Lise	45	45.0
Geldiği Yer	İstanbul dışı	59	59.0
	İstanbul içi	41	41.0
İkamet Ettiği Yer	Ev	60	60.0
	Yurt	40	40.0

Öğrencilerin yaşlarının 18-24 arasında ve yaş ortalamalarının 19.69 ± 1.20 ve %90'nın kadın olduğu, %59'unun İstanbul dışından geldiği ve %60'ının evde ikamet ettiği belirlendi.

Tablo 2. Öğrencilerin 1. 2. ve 3. uygulama problem çözme becerisi puanlarının karşılaştırılması (N:100)

	1. ve 2. Değerlendirmeler			2. ve 3. Değerlendirmeler		
	X + SS	t	p	X + SS	t	p
Toplam Puan	81.05 ± 15.53 81.93 ± 15.55	-0.61	0.537	81.93 ± 15.55 76.82 ± 20.02	3.07	0.003**
Problem Çözme Güveni (PÇG)	23.10 ± 6.83 26.08 ± 6.34	-4.65	0.000***	26.08 ± 6.35 22.93 ± 9.21	3.47	0.001*
Yaklaşma-Kaçınma (YK)	40.50 ± 8.90 40.89 ± 9.76	-0.46	0.642	40.89 ± 9.77 38.95 ± 11.16	1.95	0.054
Kişisel kontrol (KK)	18.83 ± 3.11 18.62 ± 3.33	0.55	0.581	18.62 ± 3.33 18.62 ± 3.33	0.148	0.883

Öğrencilerin problem çözme becerisi puanlarının ilk uygulamada 81.05 ± 15.53 (49-125 arasında), ikinci uygulamada 81.93 ± 15.55 (min.51-max.127), 3. uygulamada 76.82 ± 20.02 (min.39-max.129) olduğu belirlendi. Birinci ve 2. uygulama arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p > 0.05$). Bununla birlikte 2. ve 3. uygulamalar arasında 3. uygulama lehine istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0.05$). Problem çözme alt boyutlarının karşılaştırılmasında 1. ve 2. uygulama arasında "Problem Çözme Güveni (PÇG)" alt boyutunda negatif yönde anlamlı fark belirlenirken ($t = -4.65$; $p = 0.000$). 2. ve 3. uygulama arasında aynı alt boyutta pozitif yönde anlamlı fark belirlendi ($t = 3.47$; $p = 0.001$)

* $P < 0.05$, ** $P < 0.01$, *** $P < 0.001$

Tablo 3. Öğrencilerin 1. 2. ve 3. uygulama problem çözme becerisi puanlarının cinsiyetleri ile karşılaştırılması (N:100)

Alt Ölçekler	Cinsiyet	1. Uygulama			2. Uygulama			3. Uygulama		
		X + SS	t	p	X + SS	t	p	X + SS	t	p
Toplam Puan	Erkek	79.70+15.41	-0.29;	0.774	82.00+22.14	-0,01;	0.988	73.50+19,65	-0,55;	0.583
	Kadın	81.20+15.62			81.92+14.82			77.19+20.13		
Problem Çözme Güveni (PÇG)	Erkek	23.10+7.50	-0.00;	1.000	24.70+9.98	-0.72;	0.471	20.60+6.36	-0.84;	0.402
	Kadın	23.10+6.81			26.23+5.87			23.19+9.46		
Yaklaşma-Kaçınma (YK)	Erkek	38.60+7.18	-0.71;	0.480	41.70+12.11	-0.28;	0.784	37.40+11.55	0.46;	0.646
	Kadın	40.71+9.08			40.80+9.55			39.12+11.16		
Kişisel kontrol (KK)	Erkek	19.80+3.77	-1.04;	0.302	18.70+4.11	-0.08;	0.937	19.20+4.42	0.54;	0.588
	Kadın	18.72+3.04			18.61+3.26			18.49+3.87		

Çalışmamızda cinsiyet ile problem çözme becerisi toplam ve alt boyut puanlarında her üç uygulamada da istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Bununla birlikte problem çözme toplam puanları ile "Problem Çözme Güveni (PÇG)" ve "Yaklaşma-Kaçınma (YK)" alt boyutunda erkek öğrenciler "Kişisel kontrol (KK)" alt boyutunda da kız öğrenciler lehine problem çözme becerilerinin sayısal olarak daha iyi gelişme gösterdiği saptandı (Tablo 3).

* $P<0.05$, ** $P<0.01$, *** $P<0.001$

Tablo 4. Öğrencilerin 1. 2. ve 3. uygulama problem çözme becerisi puanlarının geldikleri yer ile karşılaştırılması (N:100)

Alt Ölçekler	Yer	1. Uygulama			2. Uygulama			3. Uygulama		
		X + SS	t	p	X + SS	t	p	X + SS	t	p
Toplam Puan	İl dışı	84.32+15.57	1.77;	0.537	82.34+13.36	0,22;	0.827	80.83+17.28	1.69;	0.095
	İl içi	78.78+15.22			81.64+17.01			74.19+21.41		
Problem Çözme Güveni (PÇG)	İl dışı	24.10+7.03	1.22;	0.226	26.15+5.04	0.09;	0.931	24.68+9.48	1.60;	0.113
	İl içi	22.41+6.68			26.03+7.16			21.71+8.89		
Yaklaşma-Kaçınma (YK)	İl dışı	42.00+9.96	1.41;	0.161	41.34+9.71	0.38;	0.702	40.34+9.38	0.04;	0.301
	İl içi	39.46+8.01			40.58+9.88			37.98+12.22		
Kişisel kontrol (KK)	İl dışı	19.51+3.09	1.85;	0.068	18.76+3.12	0.34;	0.735	19.46+3.98	1.95;	0.054
	İl içi	18.36+3.07			18.53+3.50			17.93+3.77		

Çalışmamızda İstanbul ili ve il dışından gelen öğrencilerin problem çözme becerisi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark ($p>0.05$) belirlenmedi. İl içinden gelenlerin problem çözme becerisi toplam puanı ve özellikle "Kişisel kontrol (KK)" alt boyutunda olmak üzere tüm alt boyutlarda puanlarının sayısal olarak daha düşük ve problem çözme becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

* $P<0.05$, ** $P<0.01$, *** $P<0.001$

Tablo 5. Öğrencilerin 1. 2. ve 3. uygulama problem çözme becerisi puanlarının ikamet ettikleri yer ile karşılaştırılması (N:100)

Alt Ölçekler	Yer	1. Uygulama			2. Uygulama			3. Uygulama		
		X + SS	t	p	X + SS	t	p	X + SS	t	p
Toplam Puan	Ev	81.62+14.21	-0.45;	0.657	81.72+15.24	-0.17;	0.868	80.28+19.79	2.16;	0.033*
	Yurt	81.20+17.48			81.25+16.21			71.63+19.45		
Problem Çözme Güveni (PÇG)	Ev	22.82+6.32	-0.51;	0.614	25.73+5.65	-0.67;	0.506	24.17+10.16	-0.67;	0.506
	Yurt	23.53+7.62			26.60+7.31			21.08+7.29		
Yaklaşma-Kaçınma (YK)	Ev	40.93+8.90	-0.51;	0.614	41.27+10.09	-0.47;	0.639	40.67+10.89	1.91;	0.059
	Yurt	39.85+8.99			40.33+ 9.38			36.38+11.18		
Kişisel kontrol (KK)	Ev	19.00+3.13	-0.67;	0.507	18.52+3.09	-0.38;	0.706	18.93+3.95	1.17;	0.244
	Yurt	18.58+3.12			18.78+3.70			18.00+3.83		

Evde ya da yurt ta kalan öğrencilerin problem çözme beceri puanları arasında 1. ve 2. uygulamalarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenemezken ($p>0.05$), 3. uygulamada yurttan kalan öğrenciler lehine problem çözme toplam becerisi daha iyi ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0.05$). Aynı zamanda alt boyutlarda da yurttan kalan öğrenciler lehine problem çözme becerilerinin sayısal olarak daha iyi olduğu belirlendi.

* $P<0.05$, ** $P<0.01$, *** $P<0.001$

Tablo 6. Öğrencilerin 1. 2. ve 3. uygulama problem çözme beceri puanlarının hobileri ile karşılaştırılması (N:100)

Alt Ölçekler	Hobi	1. Uygulama			2. Uygulama			3. Uygulama		
		X + SS	t	p	X + SS	t	p	X + SS	t	p
Toplam Puan	Var	80.59+15.21	-0.49;	0.623	81.70+14.38	-0.25;	0.807	77.50+20,98	-0,57;	0.569
	Yok	82.35+16.65								
Problem Çözme Güveni (PÇG)	Var	22.99+6.49	-0.28;	1.781	25.99+5.94	-0.25;	0.805	23.61+9.76	1.25;	0.216
	Yok	23.42+7.89								
Yaklaşma-Kaçınma (YK)	Var	40.24+9.03	-0.49;	0.629	40.92+9.17	-0.05;	0.960	38.86+11.50	-0.13;	0.898
	Yok	41.23+8.66								
Kişisel kontrol (KK)	Var	18.65+2.94	-1.98;	0.328	18.53+3.26	-0.47;	0.640	18.46+3.89	-0.43;	0.667
	Yok	19.35+3.58								

Tablo 6 incelendiğinde başlangıçta hobileri olan öğrenciler lehine 1. ve 2. uygulamalarda problem çözme becerisinin sayısal olarak daha iyi olduğu düşündürürken, 3. uygulamada hobileri olmayan öğrenciler lehine puanlarda fark oldu ancak aralarında istatistiksel olarak fark belirlenmedi ($p>0.05$)

* $P<0.05$, ** $P<0.01$, *** $P<0.001$

Tablo 7. Öğrencilerin Uygulamanın Yapıldığı Dönem Not Ortalamaları ve Problem Çözme Becerisi Puan Ortalamalarının İlişkisi (N:100)

2. Uygulama	Dönem 1 Not Ortalama		3. Uygulama	Dönem 2 Not Ortalama	
	r	p		r	p
Toplam Puan	-0.167	0.098	Toplam Puan	-0.092	0.363
Problem Çözme Güveni (PÇG)	-0.015	0.882	Problem Çözme Güveni (PÇG)	0.003	0.975
Yaklaşma-Kaçınma (YK)	-0.235	0.018*	Yaklaşma-Kaçınma (YK)	-0.089	0.378
Kişisel kontrol (KK)	-0.08	0.450	Kişisel kontrol (KK)	-0.222	0.027*

Tablo 7'de görüldüğü gibi not ortalamalarına göre öğrencilerin problem çözme becerisi toplam puanları arasında ilişki belirlenmedi ($p>0.05$). Bununla birlikte 1.dönem not ortalamaları ile 2. uygulama sonuçlarında "Yaklaşma-Kaçınma (YK)" alt boyutunda ve 2.dönem not ortalamaları ile 3. uygulama sonuçlarında "Kişisel kontrol (KK)" alt ölçeğinde ilişki bulundu ($p<0.05$).

* $P<0.05$, ** $P<0.01$, *** $P<0.001$

tiksel olarak anlamlı fark($p<0.01$), diğer alt boyutlarda da sayısal olarak pozitif gelişme belirlendi (Tablo 2). Bu sonuçlar öğrencilerin okula ilk uyum sürecinde problem çözme becerilerinin düştüğünü ancak ikinci dönem mesleki derslerde hemşirelik süreci ve problem çözme sürecinin eğitimlerinde yer alması ile birlikte pozitif yönde geliştiğini düşündürmektedir. Öztürk Can ve arkadaşlarının çalışması(21) son sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre problem çözme becerilerinde fark olması çalışmamıza paralellik göstermektedir. Konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarda da öğrencilerin öğrenim yılı arttıkça ve yaşın ilerlemesiyle birlikte problem çözme becerilerinin arttığını gösterir sonuçlar elde edilmiştir (26-29).

Öğrencilerle yapılan çalışmalarda problem çözme becerisinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (8,21-24,26,27,29-34). Bu çalışmalarda toplam Problem Çözme Envanteri (PÇE) ve alt boyut puanlarının çalışmamıza göre daha yüksek bulunması bizim çalışma grubumuzun problem çözme becerilerini daha etkili kullandığını ve eğitim ile geliştirilebileceğini düşündürmektedir.

Problem çözme becerisi eğitim, deneyim, çalışılan örgütün desteği gibi değişkenlerden etkilenmektedir (14). Ulupınar (22)

"Hemşirelik eğitiminin öğrencilerin sorun çözme becerilerine etkisi" isimli araştırmasında, problem çözme eğitimi alan hemşirelik öğrencilerinin, problemleri sistemli olarak çözme oranının beklenenden daha fazla bulunduğunu saptamıştır. Yurttaş ve Yetkin'in (27) "sağlık yüksekokulu öğrencilerinin empatik becerileri ile problem çözme becerilerinin karşılaştırılması" isimli araştırmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Problem çözme konusunda hemşirelerle yapılan çalışmalarda hemşirelerin problem çözme becerilerinin de orta düzeyde olduğu belirlenmiştir (4,5,13-16). Bu çalışmalarda problem çözme düzeylerinin orta olmasının nedenleri arasında, hemşirelik eğitimi sırasında öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirici özel stratejilerin izlenmemesi, öğrencilerin problem çözme bilgi ve becerilerinin hemşire eğiticiler tarafından yeterince desteklenmemesi ve buna bağlı olarak da öğrencilerin problem çözme sürecini yeterince kavrayamaması, hemşirelerin hemşirelik sürecini ve bilimsel problem çözme sürecini zor, teorik, uygulamada zaman alıcı olarak görmeleri ve hemşirelik süreci sisteminin klinik hemşirelik uygulamalarında yeterince kullanılmaması olarak yorumlanmıştır. Araştırmalarda problem çözme sürecine yönelik alınan eğitimlerin problem çözme becerilerini geliştirmede

etkili olacağı sonucunu ortaya koymuştur (5,16,22,25,35). Bu sonuç öğrencilerin eğitimleri boyunca problem çözme becerilerinin geliştirilebileceği konusunda fikir vermektedir.

Bu çalışmada cinsiyet ile problem çözme becerisi toplam ve alt boyut puanlarında her üç uygulamada da istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). Bununla birlikte toplam problem çözme becerisi ve problem çözme güveni (PÇG) ile yaklaşma-kaçınma (YK) alt boyutlarında erkek öğrenciler, kişisel kontrol (KK) alt boyutunda da kız öğrenciler lehine problem çözme becerilerinin daha iyi durumda olduğu belirlendi (Tablo 3). Keskin ve Yıldırım'ın çalışmasında (24) kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre problem çözme becerilerinin daha yeterli düzeyde olduğu, erkek öğrencilerin problem çözme konusunda daha fazla sorun yaşadıkları, yine birisiyle çatışmaya girmemek için bilinçli ya da bilinçsiz olarak kullanılan kaçınma davranışının daha sıklıkla erkek öğrenciler tarafından kullanıldığı belirlenmiştir. Danışık'ın "Ergenlerin sürekli öfke-öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki" konulu çalışmasında (36) öğrencilerin algıladıkları problem çözme beceri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin kız öğrencilerin lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bazı araştırmalarda ise istatistiksel olarak anlamlı olmamakla beraber problem çözme becerisi kız öğrencilerde daha düşük olarak bulunmuştur (1,21). Gültekin'in çalışmasında (3) ise; kız ve erkek öğrencilerin problem çözme becerisi puanları arasında fark belirlenmemiştir.

Bu araştırmada İstanbul ili ve il dışından gelen öğrencilerin problem çözme becerisi düzeyleri karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmedi ($p>0.05$). Sayısal olarak bakıldığında il içinden gelenlerin toplam problem çözme becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir (Tablo 4). Durmaz ve arkadaşlarının çalışmasında (23) Çanakkale ve dışından gelen öğrenciler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur.

Çalışmada evde ya da yurttan kalan öğrencilerin problem çözme becerileri araştırıldığında 3. uygulamada yurttan kalan öğrencilerin lehine problem çözme becerilerinin daha yeterli olduğu belirlendi (Tablo 5). Öztürk Can ve arkadaşlarının çalışmasında (21) sorun çözüme en başarılı olanların eğitim aldıkları yerde yalnız yaşadığını belirten öğrenciler olduğu saptanmıştır. Yılmaz ve arkadaşları (8), Ulupınar (22), ve Altun (26)'un çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu durum yaşamın sorumluluğunu tek başına üstlenmiş bireylerin kendine güveninin arttığı, sorunlarıyla karşılaşma cesareti kazandıkları ve dolayısıyla sorunlarını çözebildikleri düşüncesini uyandırmıştır.

Problem çözme öğrenilebilen ve deneyimlerle geliştirilebilen entelektüel bir beceri olup sosyal becerileri yüksek olan öğren-

cilerin problem çözmeleri konusunda daha başarılı oldukları tespit edilmiştir (37). Çalışmamızda başlangıçta iki veya daha fazla hobileri olan öğrenciler lehine 1. ve 2. uygulamalarda problem çözme becerisinin sayısal olarak daha iyi olduğu düşünüldükçe, 3. uygulamada hobileri olmayan öğrenciler lehine puanlarda fark oldu ancak aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark ($p>0.05$) belirlenmedi (tablo 6). Bu durum öğrencilerin üniversiteye uyum döneminde başlangıçtaki hobilerini sürdürmediklerini, sosyal beceri ve hobilerinin geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre not ortalamaları (1.dönem: 2.31/2.05, 2.dönem: 2.08/1.66, yıl sonu: 2.19/1.85) daha yüksekti. Not ortalamalarına göre öğrencilerin problem çözme becerisi toplam puanları arasında ilişki belirlenmedi ($p>0.05$). Bununla birlikte 1.dönem not ortalamaları ile 2. uygulama sonuçlarında "Yaklaşma-Kaçınma (YK)" alt boyutunda ve 2.dönem not ortalamaları ile 3. uygulama sonuçlarında "Kişisel kontrol (KK)" alt ölçeğinde ilişki bulundu ($p<0.05$). Öğrencilerin genellikle notları düştüğünde kaçınma ve kişisel kontrol becerilerinin düştüğü söylenebilir. Bu durumun yeni yaşantıya, mesleğe uyum sürecinde öğrencilerin yaşadığı sıkıntıların bir göstergesi olduğu ve sonrasında hem üniversiteye uyum hem de aldığı derslerin içeriği doğrultusunda ilk geldiği duruma göre daha güvenli bir yaklaşım gösterdiği düşünülmektedir.

Sonuç

Ülkemizde hemşirelik mesleğinin uygulanması ile ilgili yaşanan sorunlar göz önüne alındığında problem çözme becerisi gelişmiş mezunlar verilmesine gereksinim duyulduğu açıktır. Bu bağlamda birçok hemşirelik yüksek okulunda müfredat ile ilgili yapılan düzenlemeler ve içerik çalışmaları kritik düşünen, problem çözme becerisi gelişmiş, otonomisini kullanan ve bakıma odaklı hemşirelere gereksinim duyulmasının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bir vakıf üniversitesinde hemşire öğrencilerin problem çözme becerilerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın sonucunda; öğrencilerin problem çözme becerilerinin orta düzeyde olduğu ve birinci yılın sonunda gelişme gösterdiği saptandı. Cinsiyet, geldikleri yer ve hobileri ile problem çözme becerileri arasında fark belirlenmedi. Yurttan kalan öğrencilerin problem çözme becerileri daha iyiydi ve öğrencilerin not ortalaması düştükçe kişisel kontrol becerilerinde azalma oldu.

Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilere problem çözme becerisi kazandırmaya yönelik eğitimin programlarının hazırlanması önerilebilir.

Kaynaklar

1. Taylan S. Heppner'in Problem Çözme Envanterinin Uyarılma, Geçerlik ve Güvenirlik çalışmaları. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 1990.
2. Heppner PP, Krauskopf CJ. An Information-Processing Approach to Personal Problem Solving The Counseling Psychologist, 1987; 15(3), 371-447.
3. Gültekin A. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum. 2006.
4. Kelleci M, Gölbaşı Z. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2004, 8 (2): 1-8.
5. Kaya E. Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin ve Etkileyen Bazı Faktörlerin Belirlenmesi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.2005
6. Roberts JD, While AE, Fitzpatrick J. Problem solving in nursing practice; application, process, skill acquisition and measurement, J Adv Nurs, 1993; 18:6,886-890.
7. Taylor C. Clinical problem-solving in nursing: insights from the literature. Journal of Advanced Nursing, 2000; 31(4): 842-849.
8. Yılmaz E, Karaca F, Yılmaz E. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2009; 12(1):38-48.
9. Bell AC, D'Zurilla TJ. Problem-solving therapy for depression: A meta-analysis. Clinical Psychology Review 2009; 29(4); 348-353.
10. Nezu AM, Wilkins VM, Nezu CM. Social problem solving, stress, and negative affect. In: E.C. Chang, T.J. D'Zurilla and L.J. Sanna, Editors, Social problem solving, American Psychological Association, Washington, DC, 2004. pp. 49-65.
11. Hedberg B, Larsson US. Environmental elements affecting the decision-making process in nursing practice. J Clin Nurs. 2004;13(3):316-24.
12. Veliöğlü P. Hemşireliğin Düşünsel Temelleri. Alaş Ofset matbaası, İstanbul.1994.
13. Abaan S. Hemşirelerde problem çözme becerileri: öz değerlendirme sonuçlarının analizi. Hacettepe Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 62-76.
14. Erdem Y. Yüksekokul ve Sağlık Meslek Lisesi mezunu hemşirelerin problem çözme becerileri. Yeni Tıp Dergisi 2001; 18(1): 11-13.
15. Terzioğlu, F. The Perceived Problem Solving Ability of Nurse Managers Journal of Nursing Management 2006; 14(5):340-347.
16. Kanbay A. Bozok D. Ünsar S. Turan N. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Çalışan Hemşirelerin Problem Çözme Becerilerinin Değerlendirilmesi. III. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Özet Kitabı.2004. s.145.
17. Roberts JD. Problem-solving skills of senior student nurses: an exploratory study using simulation. International Journal of Nursing Studies 2000; 37(2): 135-143
18. Choi, H. The Effects of PBL (Problem Based Learning) on The Metacognition, Critical Thinking and Problem Solving Process of Nursing Students, Taehan Kanho Hakhoe Chi 2004; 34(5):712-721.
19. Shamian J. Effect of teaching decision analysis on student nurses' clinical intervention decision making Research in Nursing & Health 2007, 14(1): 59-66.
20. Heppner PP & Petersen CH. The development and implications of a personal problem solving inventory. Journal of Counseling Psychology 1982; 29(1): 66-75.
21. Öztürk Can H, Öner İÖ, Çelebi E. Üniversite öğrencilerinde eğitimin sorun çözme becerisine etkisinin incelenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2009; 4(10): 35-58.
22. Ulupınar S. Hemşirelik eğitiminin öğrencilerin sorun çözme becerilerine etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.1997.
23. Durmaz Ş, Kaçar Z, Can S, Koca R, Yeşilova D, Tortumluoğlu G. Çanakkale sağlık yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerileri (PÇB) ve etkileyen bazı faktörler. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007; 10(4): 63-71.
24. Keskin G, Özlem Yıldırım G. The evaluation of university students in terms of problem solving, autonomy, multiple intelligences based on constructive approach norms. Inonu University Journal of the Faculty of Education 2008; 9(16): 67-88.
25. Taylor C. Problem solving in clinical nursing practice. Journal of Advanced Nursing, 1997; 26: 329-336.
26. Altun İ. The perceived problem solving ability and values of student nurses and midwives, Nurse Education Today, 2003; 23: 575-584.
27. Yurttaş A, Yetkin A. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin empatik becerileri ile problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2003; 6(1): 1-13.
28. Tümkeya S, İfrazoğlu A. Çukurova Üniversitesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin otomatik düşünce ve problem çözme düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Dergisi 2000; 6(6): 143-158.
29. Köşgeroğlu N, Yıldırım S, Bahar M. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerileri. 3. Ulusal -10.Ulusal Hemşirelik Kongresi 7-10 Eylül, İzmir, 2005. 140.
30. Altun İ. 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi sonrası Kocaeli Sağlık Yüksek Okulu öğrencilerinin sorun çözme becerileri, etkileyen faktörler ve kişisel değerleri ile ilişkisi. T Klin Tıp Etiği Hukuku 2002;10: 214-219.
31. Tezel A, Arslan S, Topal M, Aydoğan Ö, Koç Ç, Şenlik M. Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2009; 12(4): 1-10.
32. Orgun, F, Yalçınkaya, M, Özkütük, N. Hemşirelik Yüksek Okulu Öğrencilerinin Problem Çözme ve Atılma Becerilerinin Karşılaştırılması. I. Uluslararası & IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kongre Kitabı, Özlem Grafik Matbaacılık, Kıbrıs, 2001; 171-174.
33. Saracaloğlu AS, Bozkurt N. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencilerinin problem çözme becerileri ile başarıları arasındaki ilişki. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 2001; 14: 121-134.
34. Sardogan ME, Karahan TF, Kaygusuz C. Üniversite öğrencilerinin kullandıkları kararsızlık stratejilerinin problem çözme becerisi, cinsiyet, sınıf düzeyi ve fakülte türüne göre incelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006;2(1):78-97.
35. Wang JJ, Kao Lo CH, Ku YL. Problem Solving Strategies Integrated Into Nursing Process to Promote Clinical Problem Solving Abilities of RN-BSN Students, Nurse Education Today 2004; 24(8):589-595.
36. Danışık ND. Ergenlerin Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.2005.
37. Durualp E, Arslan D,Çayıroğlu E, Özkan S. Semerci A. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin problem çözme üzerine etkisinin incelenmesi. I. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Türkiye: Çanakkale. <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/338.pdf>. (erişim tarihi:3.8.2010).